

O JESENSKEM CVETJU NA VRTU RAZMIŠLJAMO SPOMLADI

Ko kupujemo enoletno in klasično cvetje za balkon, lahko zavijemo v bližnjo vrtnarijo in jutri imamo že cvetočo gredico ali balkon. Ko snujemo vrtno zasaditev, pa učinek ne more biti tako hiter. Tu moramo načrtovati na daljše obdobje. Z nekoliko več potrpljenja pa dosežemo tudi bolj dolgotrajno rešitev.

Tisti, ki šele začenja spoznavati trajnice, sadikam ne zaupa, če ne vidi cvetja. Tisti večji poznavalci pa brez zadržkov kupujejo tudi sadike trajnic, ki spomladi komaj odganjajo ali pa še to ne. Še večji poznavalci pa že načrtujejo zasaditev na gredi trajnic tako, da bo tam po nekaj cvetelo od zgodnje pomladi pa do pozne jeseni. In prav zadnje cvetijo krizanteme, tik pred zimo.

Nekaj časa se je krizantem sicer držal sloves pokopaliških rož. Tudi naši predniki so jih gojili predvsem zato, da so z njihovimi cvetovi okrasili grobove za dan vseh svetih. Iz otroških let se spominjam tistih krizantem, ki jih je gojila moja mama. Bile so različnih barv in tudi različnih oblik in velikosti cvetja. Vse pa so bile precej visoke in so potrebovale oporo, da niso polegale. Mama jih je privezovala h kolom, tako kot običajno privezujemo paradižnike. Sicer pa so bile zdrave in niso obolevale za rastlinskimi boleznimi, tudi škodljivci so jih pustili pri miru in tudi pred divjadjo so bile zaradi svojega značilnega vonja varne.

Potem so vrtnarji razvili mnogo sort prekrasnih krizantem, posebej primernih za pridelavo rezanega cvetja v rastlinjakih. Te so večinoma bile bolj občutljive na boleznimi in tudi mraza naših zim ne prenašajo vse. Večina med njimi tudi potrebuje oporo, ker zrastejo precej visoko.

Potem je prišla moda gojenja krizantem v loncih, da bi jih lahko cvetoče uporabili za dekoracijo grobov, vrtov in javnih zelenih površin, predverij in drugih prostorov, ki jim želimo nameniti zadnje jesensko cvetje. Za takšno vzgojo se uporabljajo tudi visoke sorte, ki jih vrtnarji z načinom vzgoje (pozna saditev, vršičkanje in uporaba zaviralnih hormonov) prisilijo v kompaktno nizko rast in bogato cvetenje. Ko takšno krizantemo posadimo na vrt, bo morda zadržala nizko in kompaktno rast. Morda bo tudi neobčutljiva na boleznimi in zimski mraz, ni pa nujno. Lahko bo drugo leto čisto drugačne rasti.

Za saditev na vrtno gredico in večje javne zelene površine pa kot trpežne trajnice uporabljamo le izbrane sorte krizantem, saj od njih pričakujemo, da bodo tam rasle vrsto let in ne bodo zahtevale posebne nege. Predvsem morajo biti odporne na naše zime in ne smejo zboleovati. Poleg tega morajo imeti kompaktno rast in ne smejo polegati, vsaj preveč ne. Morajo torej biti čim nižje. Visoke sorte so uporabne za te namene le izjemoma. Tudi velikocvetne sorte, ki zaradi močnejšega dežja povešajo težke cvetove, so le izjemoma uporabne. Tiste, ki zacvetijo zelo pozno jeseni, so uporabne le za toplejše lege, saj v hladnejši klimi marsikatero jesen niti ne uspejo razviti cvetja, pa jih že pomori slana.

Vrtno krizanteme morajo imeti kompaktno rast in bogato cvetje. Sadimo jih na gredo spomladi, da bi že jeseni bogato cvetele. Posebno lepe bodo v družbi trav.

Vse vrtno krizanteme pa potrebujejo dobro pognojeno, rahlo in odcedno vrtno prst, v kateri ne bo zastajala voda. V takšni jih lahko pustimo več let brez presajanja. Jih pa vsako pomlad dognjimo s kompostom. Nižjo rast in bogato razrast dosežemo tudi tako, da jih proti koncu maja požanjemo kakih deset centimetrov nad tlemi. In potem, ko jih pomori zimski mraz, jih požanjemo prav pri tleh, da odmrli deli ne kazijo gredic vso zimo.

Krizanteme se na vrtu hitro razrastejo in pomladanska saditev na gredo da že prvo jesen po saditvi bogato cvetje. Pa, če sadike kupimo na novo ali pa razdelimo tiste, ki jih že imamo na vrtu, ali jih dobimo od prijateljev in sosedov.

Tekst:

Jožica Golob-Klančič

univ. dipl. ing. hort.

Fotografije:

Mojca Rehar Klančič

univ. dipl. ing. agr.